

Сливкін С. С.,
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
факультету забезпечення державної безпеки
Київський інститут Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник:
Мальцев В. В.,
кандидат юридичних наук, старший дослідник,
доцент кафедри державної безпеки
факультету забезпечення державної безпеки
Київського Інституту Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

ПРОБЛЕМАТИКА ДОТРИМАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА: РОЛЬ І БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО КОМІТЕТУ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ КОНФЛІКТІ

Сьогодні перед міжнародними гуманітарними організаціями, такими як Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ), постають численні виклики, пов'язані із забезпеченням дотримання норм міжнародного гуманітарного права (МГП) у сучасних конфліктах. Діяльність Червоного Хреста у російсько-українському конфлікті викликала значну критику через недостатню прозорість дій, неспроможність забезпечити гуманітарні потреби цивільного населення та військовополонених, а також відсутність адекватної реакції на порушення МГП.

Ця проблема значною мірою пов'язана із системними недоліками в організації роботи МКЧХ, які виявляються у наступному:

Обмежена присутність на окупованих територіях:

- нездатність забезпечити доступ до утримуваних військовополонених, які перебувають у критичних умовах;

- відсутність допомоги цивільному населенню, яке страждає від гуманітарної кризи.

Співпраця з агресором:

- робота організації в росії, яка є стороною агресора, супроводжується звинуваченнями у сприянні порушенням МГП;

- небажання публічно визнавати агресивні дії росії створює ґрунт для сумнівів у нейтральності МКЧХ.

Інформаційна закритість:

- відсутність прозорих звітів про витрати та результати діяльності у зоні конфлікту;

- нечіткість у висвітленні реальної допомоги, наданої жертвам війни.

Водночас російсько-український конфлікт висвітлив і позитивні аспекти роботи національних ініціатив та волонтерських організацій, які заповнили

прогалини, залишені міжнародними структурами. Їхній досвід може бути використаний як основа для реформування діяльності МКЧХ.

З огляду на вищезазначене, актуальним є перегляд принципів і методів роботи МКЧХ. Основними напрямками для вдосконалення мають бути:

- забезпечення прозорості дій і звітності перед міжнародною спільнотою;
- посилення присутності в регіонах конфлікту, зокрема на окупованих територіях;
- впровадження механізмів незалежного моніторингу для оцінки ефективності роботи організації;
- залучення національних і міжнародних партнерів до виконання гуманітарних завдань.

Одним із найбільш болючих наслідків російсько-українського конфлікту є масові страждання мирного населення, яке опинилося у пастці бойових дій, без доступу до базових життєвих ресурсів. Відсутність ефективної допомоги з боку міжнародних гуманітарних організацій, зокрема Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧХ), значно погіршила ситуацію.

Через недостатню присутність Червоного Хреста на окупованих територіях люди залишаються без належної медичної допомоги, продовольства та водопостачання. В умовах постійних обстрілів, руйнування цивільної інфраструктури та масових депортацій мирні жителі стикаються з неможливістю отримати навіть найнеобхідніше. Багато населених пунктів опинилися в гуманітарній ізоляції, де будь-яка допомога надходить лише завдяки волонтерським ініціативам та місцевим громадським організаціям.

Особливо критичною є ситуація з евакуацією мирних мешканців із зон активних бойових дій. Незважаючи на численні заяви міжнародної спільноти, ефективних гуманітарних коридорів не створено або вони постійно зриваються через агресивні дії окупантів. МКЧХ, маючи міжнародний мандат на забезпечення гуманітарного захисту, виявився неспроможним гарантувати безпечну евакуацію цивільних, що призвело до численних жертв серед незахисних людей, зокрема дітей, людей похилого віку та осіб з інвалідністю.

Крім фізичних загроз, мирні жителі зазнають також психологічного терору – примусових депортацій, тортур, викрадень і незаконних утримань. Багато українців, вивезених до росії, були позбавлені зв'язку з рідними, а процес їхнього повернення в Україну залишається вкрай складним через бюрократичну бездіяльність міжнародних структур.

Таким чином, бездіяльність МКЧХ у цьому конфлікті ставить під сумнів його роль як нейтральної гуманітарної організації та демонструє необхідність кардинального перегляду його підходів до роботи у зонах активних бойових дій. Мирне населення України потребує реальної підтримки та захисту, а не формальних звітів та безрезультатних заяв.

Роль МКЧХ у забезпеченні дотримання норм МГП є визначальною, але її реалізація вимагає суттєвого вдосконалення. Підвищення ефективності діяльності організації дозволить забезпечити кращий захист жертв сучасних

збройних конфліктів та сприятиме зміцненню довіри до міжнародних гуманітарних структур.

Список використаних джерел:

1. Гутерреш А. Про необхідність зміцнення міжнародного гуманітарного права. Журнал ООН. 2022. № 3. С. 12–16. URL: <https://www.un.org>.
2. Доповідь МКЧХ про діяльність у 2022 році. Офіційний сайт Міжнародного комітету Червоного Хреста. URL: <https://www.icrc.org>.
3. Про захист жертв війни: Женевські конвенції 1949 року. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 20. Ст. 276. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.
4. Ситник Г. П. Роль міжнародних організацій у захисті прав людини під час збройних конфліктів. *Право України*. 2021. № 8. С. 92–97.